

Finansutskottets yttrande

1982/83:5 y

över proposition 1982/83:102 om tillfällig vinstskatt

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har den 15 mars 1983 beslutat bereda finansutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1982/83:102 om tillfällig vinstskatt jämte motionerna 1982/83:2217–2219.

Som ett led i strävandena att åstadkomma en återhållsam lönerörelse läggs i propositionen fram ett förslag om tillfällig vinstskatt.

Skatten tas ut av aktiebolag och utgår normalt med 20 % av utdelningen för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den 30 juni 1983.

Enligt förslaget är börsnoterade företag skyldiga att göra preliminära inbetalningar som får räknas av mot vinstskatten. Preliminärbeloppet är 10 % av aktieutdelning som beslutas efter den 15 februari 1983 och som förfaller till betalning under detta år.

Den influtna vinstskatten bör föras till AP-fonden. Frågan om hur medlen skall förvaltas och användas kommer att tas upp i ett annat sammanhang. Ett förslag kommer att föreläggas riksdagen senare i år. Det nu framlagda förslaget är en provisorisk lösning. Ett förslag till mer permanent vinstdelningssystem där basen för vinstdelningen inte utgörs av utdelningen utan av företagets vinst över en viss nivå (övertvinst) utreds för närvarande.

Med anledning av propositionen har följande motioner väckts: 2217 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), 2218 av Ola Ullsten m. fl. (fp) och 2219 av Ulf Adelsohn m. fl. (m). I samtliga motioner yrkas avslag på förslaget om vinstskatt. Förslaget är ett första steg mot införande av löntagarfonder vilket utgör det kanske allvarligaste hindret för en expansion inom det svenska näringslivet, anför motionärerna. Genom den föreslagna, tredubbla, beskattningen av aktieutdelningar missgynnas det produktiva sparandet.

Motivet att förslaget om vinstskatt skulle ha en återhållsam effekt på lönerörelsen ifrågasätts i motionerna. Motionärerna motsätter sig också att vinstskatten skall tillföras allmänna pensionsfonden.

Finansutskottet får för sin del anför följande.

I den politik som måste föras för att ta till vara devalveringens positiva effekter utgör frågan om att skapa en återhållsam lönerörelse ett mycket centralt inslag. Erfarenheterna har visat att om inte aktiva insatser görs för att underlätta en lugn och återhållsam löneavtalsrörelse kan genom olika kompensatoriska krafter en inflationsprocess skapas som skulle kunna försämra Sveriges kostnadsläge. Mot denna bakgrund är det angeläget att åtgärder vidtas för att dämpa dessa kompensatoriska krafter. Utskottet delar

den uppfattning som framförs i propositionen att en vinstskatt kan ha en sådan dämpande effekt. Utfallet av lönerörelsen hittills stärker utskottets uppfattning i denna sak.

Eftersom bolagsskatten normalt erläggs med två års eftersläpning och för att åtgärden skall få avsedd effekt under 1983 bör enligt utskottets uppfattning skatten preliminärdebiteras redan 1983. Endast därigenom får åtgärden den likviditetsbegränsande effekt för företagen som är nödvändig för att den skall verka lugnande på lönerörelsen. Utskottet tillstyrker därför att preliminär debitering görs och att det preliminära skatteuttaget sätts till 10 % för börsnoterade företag.

Enligt propositionen bör vinstskatten föras till AP-fonden. Som lagrådet anfört innebär en finansiering av tilläggs pensioneringen med medel, som härrör från ett annat kollektiv än de försäkrade eller deras arbetsgivare, ett väsentligt avsteg från de allmänna grunder på vilka försäkringen hittills byggts. Utskottet har emellertid inte något att erinra mot det provisoriska förslaget. Utskottet anser att den s. k. fullständighetsprincipen för statsbudgeten innebär att vinstskatten i någon form bör redovisas över statsbudgeten. Med det anförda tillstyrker utskottet för sin del förslagen i proposition 102.

Stockholm den 7 april 1983

På finansutskottets vägnar

ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Rolf Wirtén (fp), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Gerd Engman (s), Britta Hammarbacken (c), Anders Andersson (m), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Axel Wennerholm (m) och Bo Krogvig (s).

Avvikande meningar

1. Rolf Wirtén (fp), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Britta Hammarbacken (c), Anders Andersson (m) och Axel Wennerholm (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "I den" och på s. 2 slutar med "proposition 102" bort ha följande lydelse:

Förslaget om en vinstskatt innebär, som utskottet ser det, ett första steg mot införande av kollektiva löntagarfonder. Riksdagen uttalade våren 1982 på förslag av finansutskottet att ett införande av kollektiva löntagarfonder skulle medföra en långtgående maktkoncentration och en försämring av sysselsättning och ekonomisk utveckling. Det nu framlagda förslaget förstärker de farhågor utskottet då uttryckte.

Sedan våren 1982 har premieringen av skattefondsparandet reducerats, den särskilda skattereduktionen för aktieutdelningar slopats och tvångsvisa avsättningar av företagens vinster till räntelösa konton i riksbanken införts. Detta har kraftigt försämrat villkoren för sparandet i riskvilligt kapital. Därtill kommer den nu föreslagna vinstskatten. Utskottet ser mot denna bakgrund med stark oro på möjligheterna att klara näringslivets försörjning av riskkapital. Den positiva utvecklingen för aktiesparandet riskerar att brytas. Därigenom äventyras den ekonomiska tillväxten och förutsättningen för att komma till rätta med de obalanser som finns i den svenska ekonomin. Att vinstskatten kan komma att användas för aktieköp och fonduppyggnad – propositionen ger på denna punkt inte något bestämt besked – minskar inte utan snarare förstärker den oro utskottet känner för vårt lands ekonomiska utveckling. Genom ett fondsystem som dominerande ägare av det svenska näringslivet kommer maktkoncentrationen att öka, vilket leder till ökad byråkratisering och centralisering. Dynamiken i näringslivet försämras och industristrukturen blir ännu mer föråldrad. På längre sikt riskeras därmed sysselsättningen i produktivt arbete och marknadsekonomin raseras.

Som motiv för vinstskatten anges i propositionen att den skulle verka återhållande på lönerörelsen. Utskottet vill starkt ifrågasätta att en vinstskatt kan ha denna effekt. Som utskottet anfört är det svårt att finna skäl för varför vinstskatten skulle ha positiva verkningar på tillväxten i samhällsekonomin. De omtalade sambanden mellan vinster och löneglidning är minst sagt diffusa. Något underlag för ett sådant samband redovisas inte. Att dessutom hävda att preliminärdebitering av skatten skulle ha något samband med lönebetalningsförmågan vittnar om stora brister i kunskapen om hur företagen fungerar. En preliminärdebitering påverkar likviditeten i företaget men inte vinstnivån. Förslaget förefaller även i dessa hänseenden vara illa genomtänkt.

I den nu föreliggande propositionen anges att de influtna skattemedlen skall tillföras AP-fonden, men man redovisar inte hur vinstskatten skall förvaltas eller användas. I den s. k. krispropositionen angavs att medlen skulle användas för aktieförvärv. Utskottet har tidigare i olika sammanhang uttalat sig för att systemet med specialdestinering av skatter och avgifter bör upphöra. Utskottet har alltså samma uppfattning och avstyrker att nya skatter eller avgifter införs som endast skall användas för bestämda ändamål. Som lagrådet påpekat är detta ett principiellt mycket viktigt beslut som det inte ges några som helst underlag för i propositionen.

Med vad som här anförts avstyrker utskottet från sina utgångspunkter förslaget i proposition 102 i sin helhet.

2. Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anför:

Jag biträder förslaget till vinstskatt men vill samtidigt understryka vikten av att ett konkret förslag till vinstskatt som inte bara beskattar utdelningarna

utan också vinsten i företagen skyndsamt bör framläggas. Ett sådant vinstsystem kan enligt min mening vara en del i ett system för finansiering av samhällsfonder och lokala fackliga investeringsfonder av det slag som föreslagits av vänsterpartiet kommunisterna.

När det gäller motiven för den föreslagna vinstskatten kan jag inte godkänna dessa, eftersom vinstskatten i huvudsak sägs vara ett instrument för att nå en lugn lönerörelse som förhindrar att löntagarna kompenserar sig för de förluster de åsamkats genom den förda politiken. Jag vill i stället peka på att det snabbt bör framläggas ett regeringsförslag om hur de lönearbetare och tjänstemän som drabbats hårdast skall kunna få kompensation för de negativa effekterna av såväl devalvering, lönerörelse och skatteöverenskomelser som gynnar de högre inkomsttagarna.

Motiveringen att en återhållsam lönerörelse är nödvändig för att inte försämra landets kostnadsläge avslöjar att man anser att vägen ut ur krisen går över försämringar för lönearbetarna, att man överbetonar exportens roll samtidigt som man ger efter för den borgerliga illusionen att högre vinster för kapitalet är bra oavsett hur dessa uppstår. Detta synsätt kan inte accepteras.